

LAAGVEENSYMPOSIUM

nieuw leven in het veen

Nieuw leven in het veen

Titia Zonneveld & Bing Jap
Laagveensymposium 30 mei 2018

New Life for Dutch Fens

restoration programme for Natura 2000 fen areas in the Netherlands

Located in 8 nature sites: Rottige Meente, De Wieden, Wormer Jisperveld
Naardermeer, Botshol, Nieuwkoopse plassen, Oostelijke vechtplassen NM & SBB

Budget: total € 13.470.031

Cofunding: EC; Ministerie EZ, Amstel Gooi Vecht en 5 provinces

Duration: 1 juli 2013 – 31 december 2018

Project implementators: coordinating beneficiary Natuurmonumenten
associated beneficiary: Staatsbosbeheer

LIFE12 Kick-off Meeting
16 october 2013, The Hague

Financiering 10 cofinanciers

PROVINCIE UTRECHT

Provincie
Noord-Holland

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

provincie
ZUID HOLLAND

Waterschap
Amstel, Gooi en Vecht

provinsje fryslân
provincie fryslân

Inhoud

- Doelen & maatregelen,
- Financiering & Organisatie
- Werk in uitvoering
- Belang van LIFE
- Overige conclusies

Doelen & maatregelen

Waarom doen we wat we doen?

Een landschap waar we trots op zijn

“Plas bij Loosdrecht”

Willem Roelofs, 1887
Rijksmuseum Amsterdam

Een
Landschap
waar we trots
op zijn

schoolplaat

Marinus Adrianus

Koekkoek

(1873-1944)

Een landschap waar we trots op zijn

Laagveengebieden horen bij het oer-Hollandse landschap. Een landschap waar mens en natuur al eeuwen samenwerken.

Dit cultuurhistorisch landschap bestaat uit waterplassen, afgewisseld met bloemrijke veenweides, wuivende rietkragen en moerasbosjes. Die grote afwisseling zorgt ervoor dat het belangrijke overlevingsplekken zijn voor bedreigde vogels en bijzondere planten.

Omdat er in de veengebieden al lang geen turf meer wordt gewonnen groeien ze langzaam maar zeker dicht. Door de verdroging en vermessing rondom de veengebieden gaat dit proces zelfs nog sneller.

Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer gaan daarom in acht laagveengebieden herstelmaatregelen uitvoeren om dit proces te keren.

Aanleiding = Urgent probleem

Verdwijnen van jonge verlandingsstadia
(biodiversiteit) door

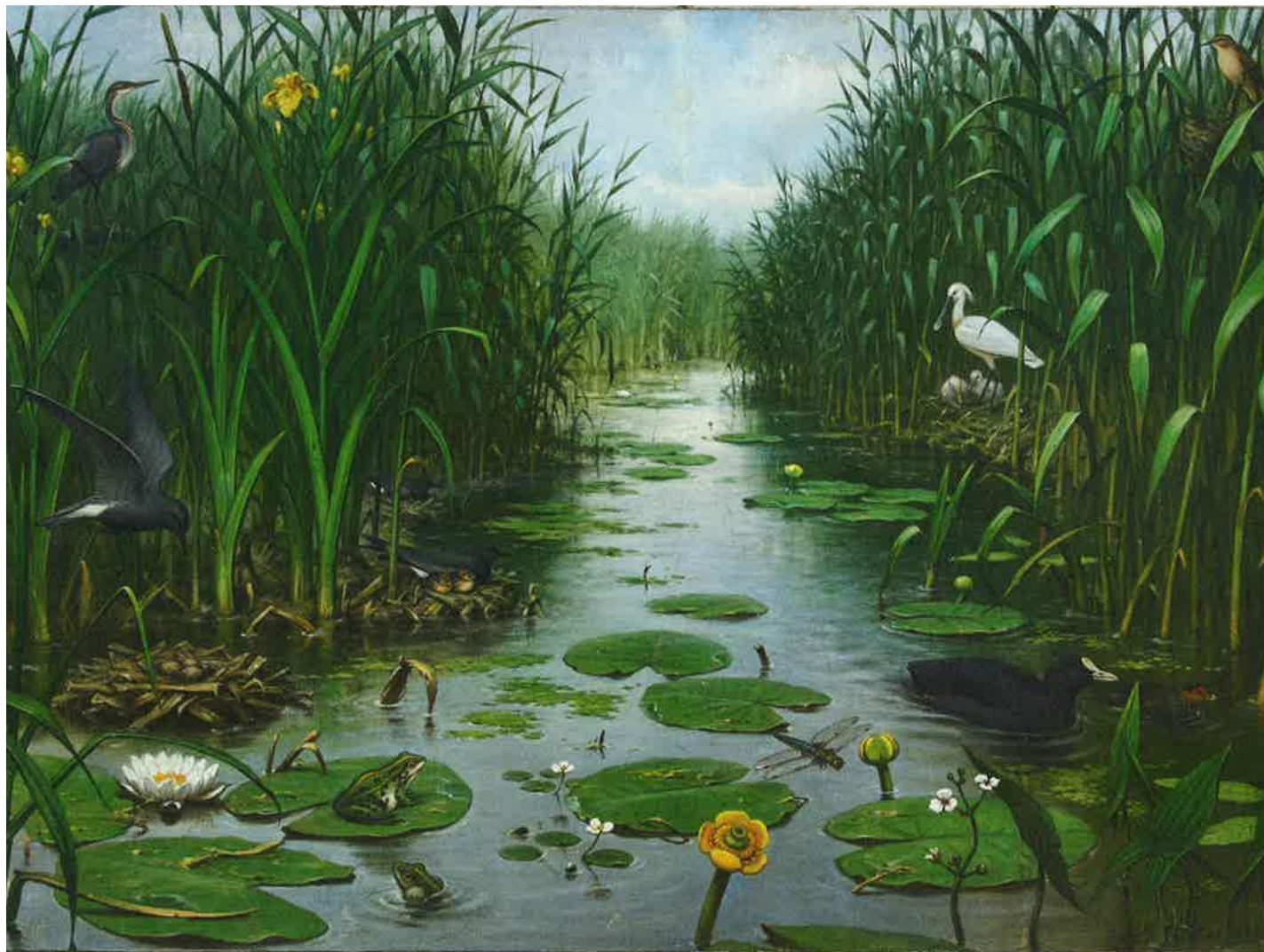
- versnelde successie als gevolg van milieuproblemen (verzuring, vermesting en verdroging)
- turfwinning en vervening niet meer economisch interessant
- Hierdoor verdwijnen alle overgangen van open water via drijftil naar moeras bos.

Urgent probleem – vervolg

- Bovendien storten legakkers in (erosie: open water)
- Als alles bos is geworden en alleen grote plassen zonder legakkers verdwijnt je landschap
- Grote plassen groeien niet meer dicht
- Het proces van dichtgroeien maakt gebieden zo mooi (successiestadia).
- Wat doen? -> LIFE herstelmaatregelen

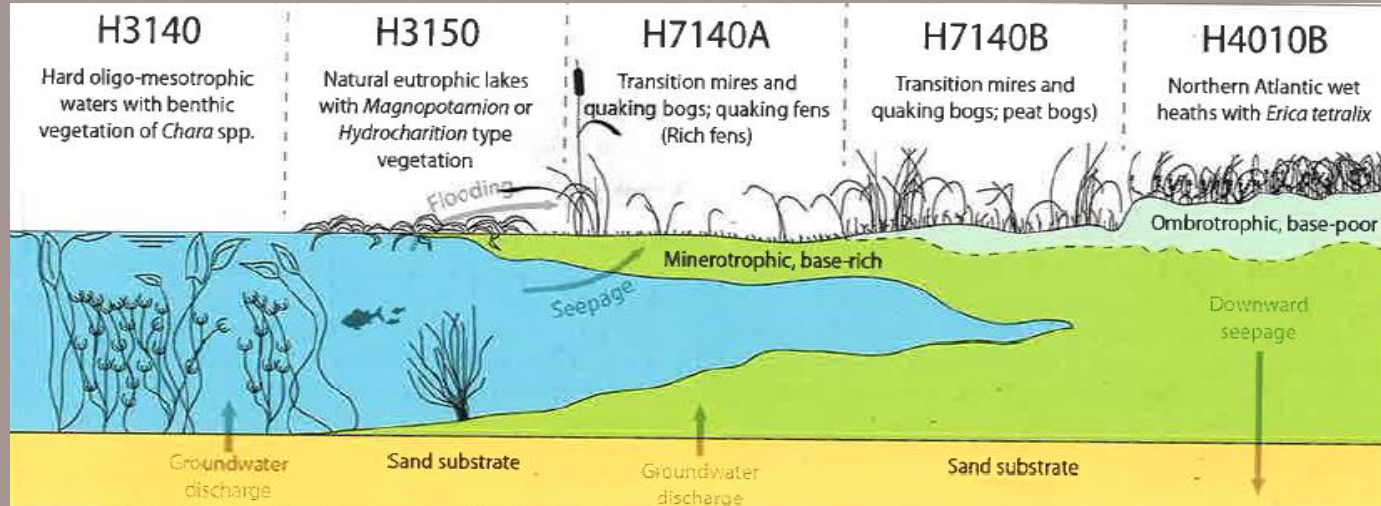

Doelstelling

herstel en verbetering/uitbreiding van laagveen habitats vooral jonge successiestadia

Instandhoudingsdoelen: Trilveen (H7140A), Veenmosrietland (H7140B), Kranswier/ Krabbescheer fonteinkruid watervegetaties (H3140/H3150), Galigaanmoeras(H7210), Blauwgrasland(H6410), Vochtige heide(H4010B)

- Belangrijkste EU beleidsdoelen: Natura 2000 en Kader richtlijn water (KRW)

Gebieden Life project nieuw leven in het veen

1 Wormer Jisperveld

2 Botshol

3 Nieuwkoopse Plassen

7 Naardermeer

■ laagveen

8 Rottige Meente

9 De Wieden

5 en 6 Oostelijke vechtplassen NM Vuntus & Het Hol

4 Oostelijke vechtplassen SBB, Westbroekse Zodden & Molenpolder

Beoogde instandhoudingsdoelen per projectgebied

<i>Gebied</i>	<i>Herstel/kwaliteitsverbetering</i>	<i>Toename oppervlakte</i>
Rottige Meente	0,5 ha Blauwgrasland 18,5 ha Trilveen/Veenmosrietland	
De Wieden	18,3 ha Trilveen	
Naardermeer	18,8 ha Veenmosrietland	4,9 ha Veenm/rietl 0,7 ha hakhout
Oostelijke Vechtplassen NM	130,8 ha Kranswier/ Krabbescheer fonteinkruid watervegetatie; 0,5 ha trilveen; 5,35 ha Veenmosrietland, 5 km Galigaanmoeras	16,42 Blauwgrasland, 0,53 ha Veenmosrietland; 5,87 ha diverse typen moeras
Oostelijke vechtplassen SBB	195 ha Kranswier /Krabbescheer fonteinkruid watervegetatie	20 ha Blauwgrasland; 22,5 ha diverse N2000; 1,4 ha legakkers

Beoogde instandhoudingsdoelen per projectgebied - vervolg

<i>Gebied</i>	<i>Herstel/kwaliteitsverbetering</i>	<i>Toename oppervlakte</i>
Botshol	2,5 ha Veenmosrietland	2,5 ha Veenmosrietland
Nieuwkoops plassen	100,5 ha Veenmosrietland	100,5 ha Veenmosrietland; 5 ha diverse N2000
Wormer en Jisperveld	0,5 ha Vochtige heide 10,5 ha Veenmosrietland	2 ha Veenmosrietland
Algemeen	3611 m sloot herstel; 2970 m houtopslag langs sloten verwijderd	
Totaal	502,25 ha Kwaliteitsverbetering	182,12 uitbreiding habitat

Belangrijkste activiteiten

- plaggen
- baggeren geëutrofiëerde water(gang)en
- graven nieuwe petgaten, aanleg nieuwe legakkers
- aanpassen sloten ten behoeve van aanvoer kwelwater,
- verwijderen houtopslag in rietlanden, ontpachten
- Omvorming van beheer van wintermaaien naar zomermaaien (100 ha)
- Recreatievoorzieningen: centraal informatiepunt over laagveenhabitats, uitkijkpunten aanschaf excursieboot en realisatie van aanlegsteiger en uitzichtplatform
- Toegepast onderzoek naar laagveenverlanding - onderzoekslocaties

Financiering & organisatie

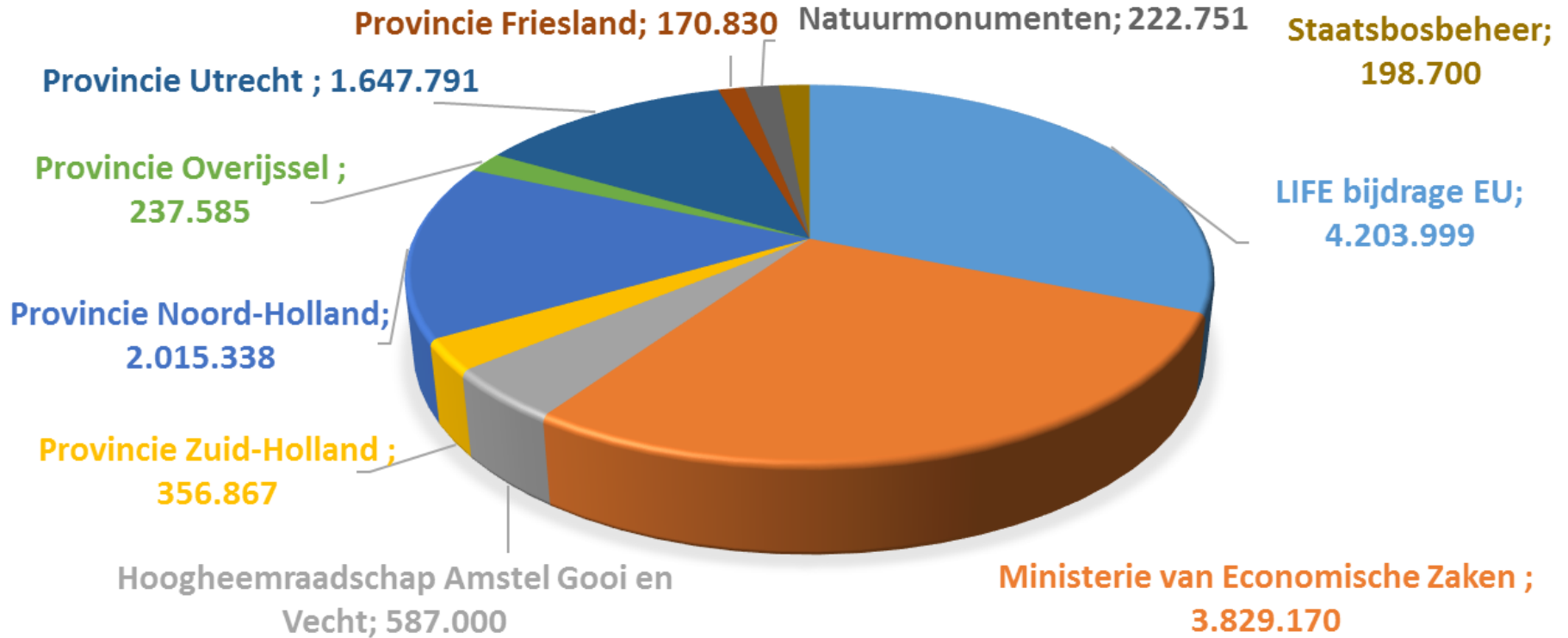
Natuurmonumenten

staatsbosbeheer

(Co)financiering maximale bijdragen (totaal 13.470.031)

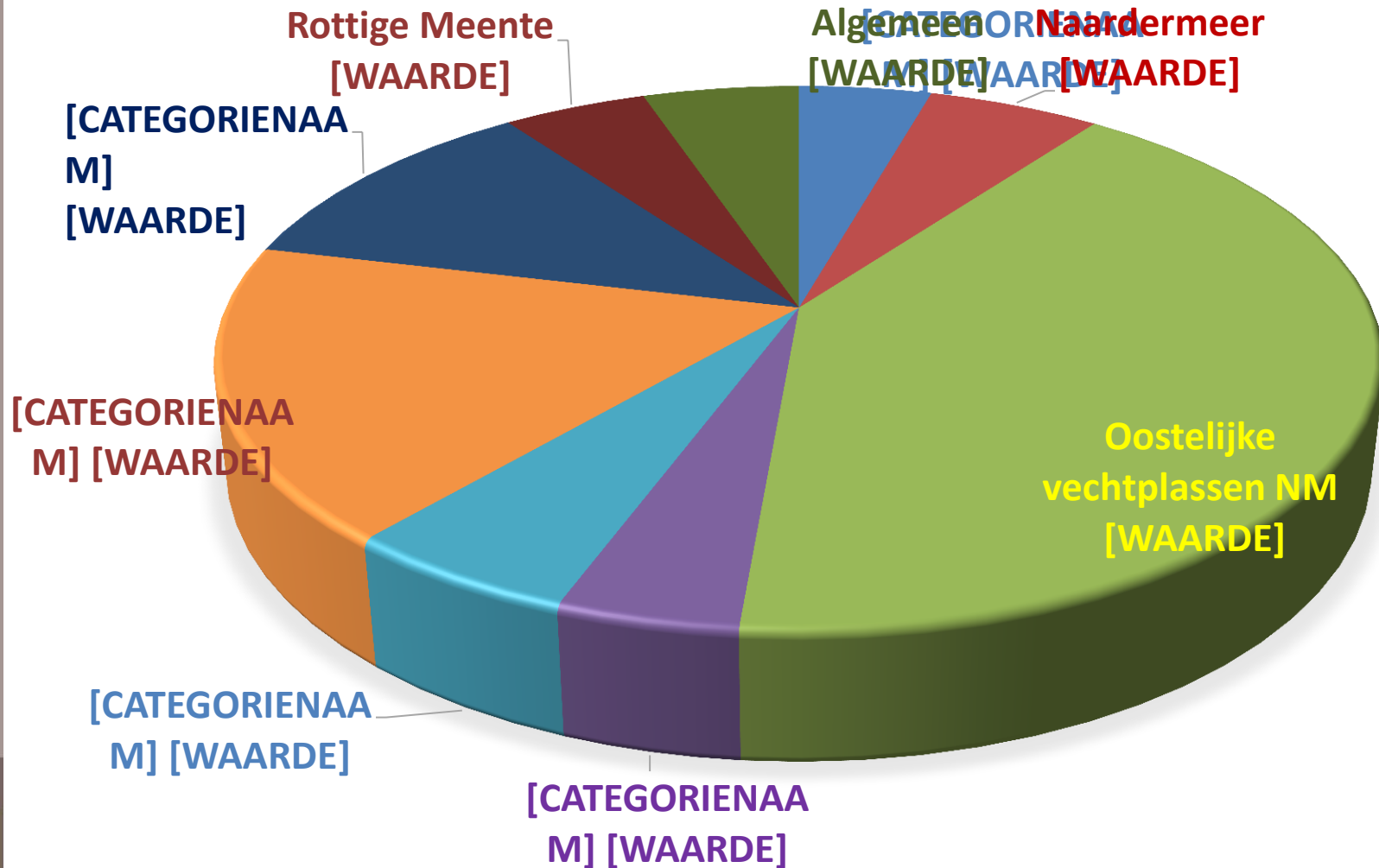
Natuurmonumenten

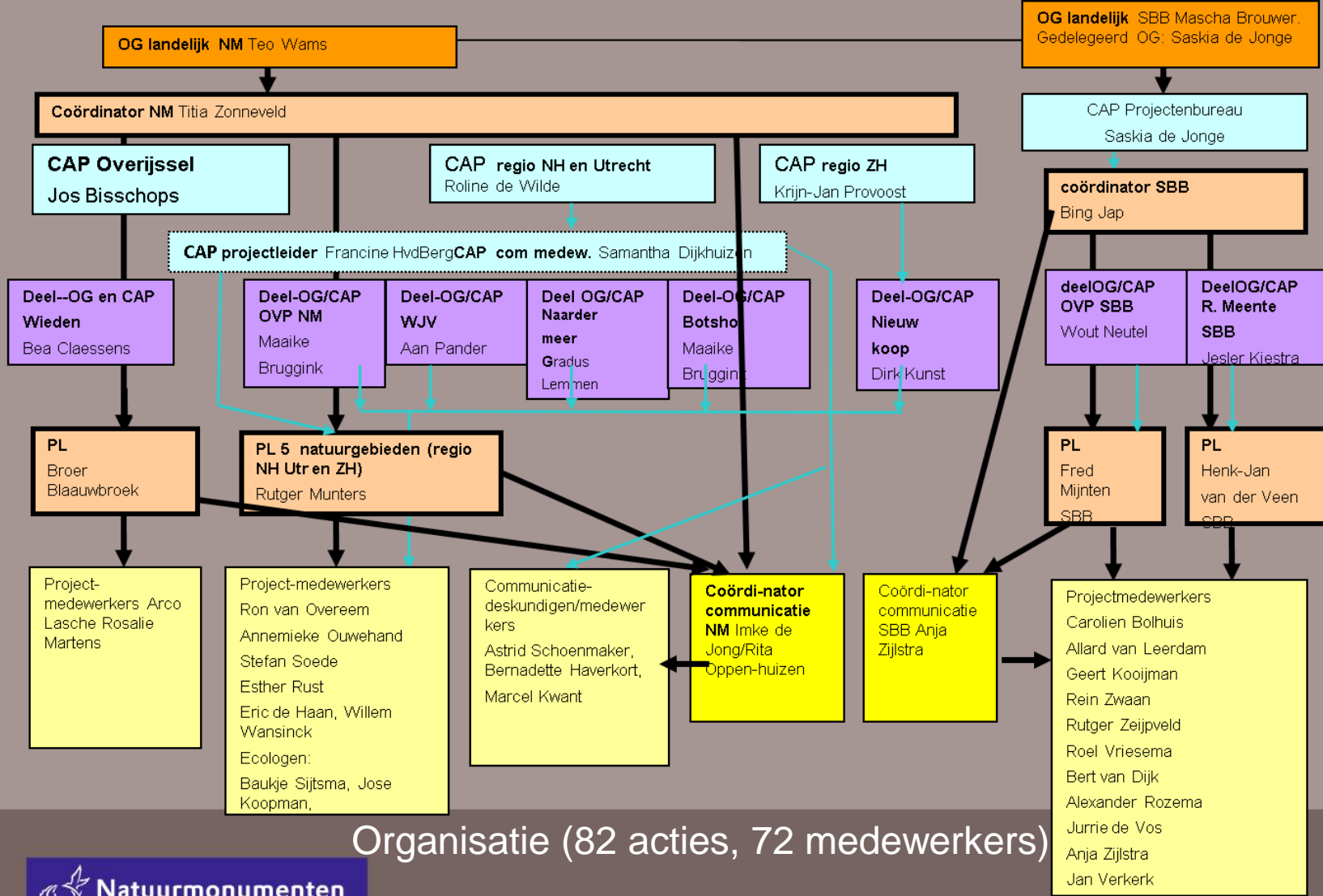

staatsbosbeheer

Kosten per project gebied

Organisatie (82 acties, 72 medewerkers)

Werk in uitvoering

Na 5 jaar hebben we het merendeel van de werkzaamheden uitgevoerd.

Een greep uit de werkzaamheden

Natuurmonumenten

staatsbosbeheer

Werkzaamheden in Wormer en Jisperveld

Log in | Registreren | Contact | Over Natuurmonumenten | **ZOEK**

Home | 355 Natuurgebieden | Activiteiten | Routes | OERRR | Doe mee | Winkel

Natuurmonumenten

NATUURGEBIED

Wormer- en Jisperveld

Wormer- en Jisperveld

- Over dit natuurgebied
- Activiteiten
- Routes
- Bezoekerscentrum De Poelboerderij
- Herstelprogramma laagveen
- Doe mee
- Scholen
- Nieuws
- Info en contact

NIEUWS

Ruim baan voor heide en veen in Wormer- en Jisperveld

17 jan 2016, 17:02

Om het laagveen in het Wormer- en Jisperveld open te houden was een grote ingreep nodig. Door flink te plaggen en opschietende boomscheuten te verwijderen verbeteren we de kwaliteit van het karakteristieke veenmosrietland. Belangrijk was ook om de uitheemse veenbes aan te pakken zodat heide weer een kans krijgt. Eind december zijn alle machines uit het gebied verdwenen. De rust is weer terug!

Experimentele aanpak

Een van de problemen was dat de uitheemse veenbes de oorspronkelijke heide verdrongen had. Om de karakteristieke soorten als kraaiheide en zonnedauw weer terug te krijgen was een ingreep nodig. Op een perceel met veel veenbes is een nieuwe methode toegepast, die "inverteren" heet. Boswachter Hessel Zoer legt uit: "De vegetatie is geplagd en op de kop is teruggelegd. De verwachting is dat de cranberry verstikt onder het veen, terwijl de waardevolle bovenste veenlaag toch behouden blijft. Hierop kan op den duur weer moerasheide tot ontwikkeling komen."

Wormer & Jisperveld (C20, uitvoering)

De Wieden

Vak 2, voor uitvoering

Vak 2, geheel ontbost

Natuurmonumenten

staatsbosbeheer

Trotse projectleider De Wieden Broer Blaauwbroek

Nieuwkoopse plassen & projectleider Rutger Munters

Uitdagingen

Ontzettend nat gebied: het is geen land en het is geen water!

Gebied slecht of eigenlijk niet toegankelijk

Wat doe je met vrijkomend materiaal (veenprut, stammen en stobben)

Natuurmonumenten

staatsbosbeheer

Oostelijke vechtplassen (C4 C9)

voor uitvoering

Uitvoering

C5, 0-situatie

C5, Uitvoering

Actie C14 Oostelijke Vechtplassen SBB vóór en tijdens uitvoering

Tijdens uitvoering plaggen

vak 1 gereed

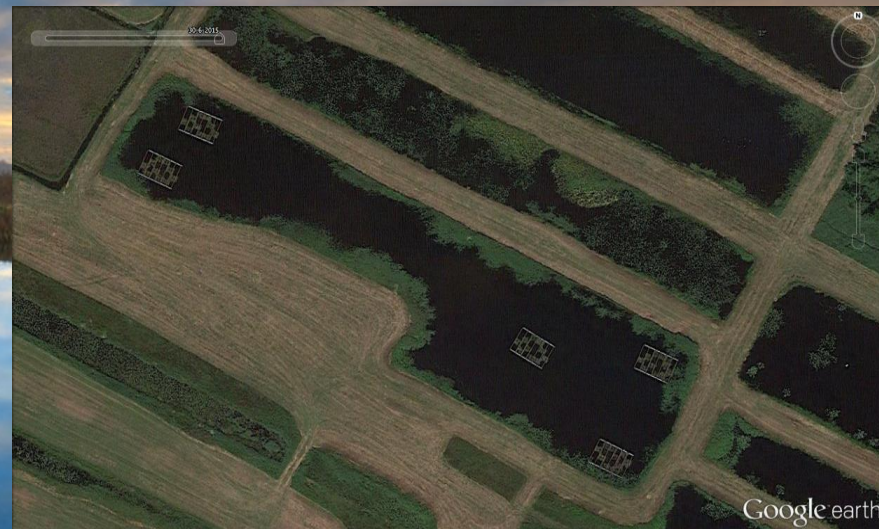
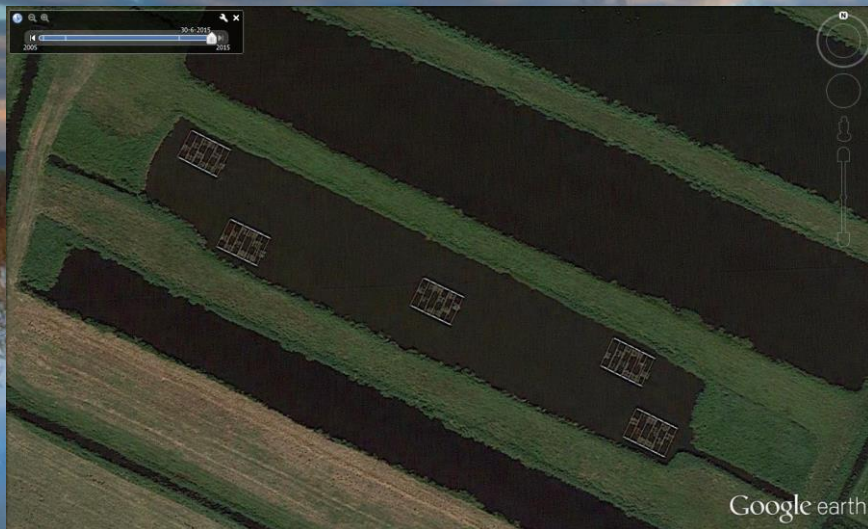

Natuurmonumenten

staatsbosbeheer

Foto's Google earth 2015 vloten tbv onderzoek in Ankeveen petgaten 1 en 2

Meer informatie over het onderzoek in workshop !

Presentatieruimte Fort Kijkuit

(Vaar) excursies

Natuurmonumenten

staatsbosbeheer

Communicatie uitingen

- Vandaag is ook ons publieksboekje gereed gekomen (met 9 routes waarmee je gebied kunt beleven)

Werk in uitvoering stand van zaken

- Vrijwel alle werkzaamheden afgerond.
- Na de zomer ronden wij de laatste werkzaamheden in het veld af

Ook werken we nog aan:

- socio economic review. (presentatie op interlife dagen 9 &10 oktober)
- Afterlife beheerplan

Het belang van LIFE

- LIFE nature: belangrijk subsidieprogramma
- voor kostbare investeringsmaatregelen (baggeren, plaggen en kappen bos/houtopslag)
- Het budget voor LIFE+ natuur, speciaal gericht op dit soort maatregelen is beperkt en focus verschuift naar integrale programma's.
- Belangrijk dat er ruimte blijft om dit soort maatregelen uit te voeren met LIFE en cofinanciering van overheden.

Oproep aan overheden

- LIFE regeling niet uitkleden maar uitbreiden
- Meer aandacht voor onderzoek & langjarige monitoring

Conclusie

- Door het LIFE project: belangrijke maatregelen voor natuur en recreatie
- Hoe succesvol het terugzetten van de successie door plaggen, baggeren en houtopslag verwijderen verloopt zal de tijd ons leren.
- Vanwege in het verleden behaalde successen hebben we hoge verwachtingen
- Ga de resultaten zelf bekijken door op excursie te gaan in Oostelijke vechtplassen of Naardermeer (nu mooiste tijd & meeste knutten)
- Voor de Wieden en Nieuwkoop alleen lezingen

Dank voor uw aandacht

Natuurmonumenten

staatsbosbeheer

Meer weten?

- Kijk op website
www.natuurmonumenten.nl/nieuwleveninhetveen
- En www.staatsbosbeheer.nl/nieuwleveninhetveen
- Ga naar workshops en ga mee met excursies
- Brochure!!

